

Statsminister
Gro Harlem Brundtland

SPERREFRIST, TORSDAG 19/2, KL. 18.00

Det sentrale punkt i Regjeringens program er
arbeid for alle.

Arbeid for alle er nøkkelen til løsning av helt sentrale samfunnsoppgaver. Arbeid sikrer det materielle underlaget for vår velferd. Arbeidsledighet rammer særlig de unge som skal inn i yrkeslivet, og som er i den mest sårbare alder. Mangel på arbeid sjalter de eldre og svakere lettest ut. Det blir samtidig vanskeligere for kvinnene å komme med. Svikter sysselsettingen

2.

i økonomien som helhet, kommer også utkantene dårligere ut. Når de friske og sterke har vansker med å finne arbeid svekkes de funksjonshemmedes adgang til det aktive samfunnet.

Arbeid er det viktigste grunnlag for den enkeltes trygghet og selvoppfatning. Gjennom arbeid ser vi resultater av vår egen innsats. I arbeid utvikler vi fellesskap med andre. Motsatt skaper arbeidsledighet en følelse av å være overflødig og unyttig. Selvtilliten svekk

og solidariteten med samfunnet skades.

På bakgrunn av den dystre økonomiske situasjon ute i verden blir det en krevende oppgave å sikre arbeid for alle.

Vi har nå skremmende ledighetstall i de viktigste industrilandene. Ialt har disse landene nå nesten 25 millioner arbeidsledige, og tallet ser ut til å øke videre.

Bare i Storbritannia er det over 2 millioner ledige. Situasjonen er blitt alvorligere i løpet av de siste par månedene siden Stortinget sist drøftet den økonomiske situasjon.

Norge har en av de mest åpne økonomier i verden:

4.

Mer enn halvparten av det vi bruker fører vi inn, og halvparten av vår produksjon selger vi til andre land. De negative utviklingstrekk ute i verden påvirker oss sterkt. Det overveldende flertall av arbeidstakere vil også i fremtiden være avhengig av andre sektorer enn oljen.

Regjeringens politikk for å sikre arbeid for alle, vil ha både et kortsiktig og et langsiktig perspektiv. Regjeringen vil ikke utsette vår økonomi for den type drastisk hestekur, som vi har sett eksempler på i andre land. Regjeringen avviser den tanke at en periode med omfattende arbeidsløshet vil bedre økonomien på lengre sikt. Tvert om viser erfaringer fra andre land at hvis det først oppstår stor arbeidsløshet er det meget vanskelig å bli kvitt den igjen. Vi vil derfor holde ledighe-

ten nede både på kort og lang sikt,

Det langsiktige hensyn krever at vi fører en forsvarlig økonomisk politikk. Dette betyr både at vi bekjemper inflasjonen og kostnadsøkning. Vi må unngå å gjøre Norge for avhengig av oljen.

En sterk kostnadsøkning vil true sysselsettingen i vår konkurranseutsatte industri. Inflasjon er en tilfeldig og brutal måte å omfordele inntekt, fra de svake til de sterke. Inflasjonen svekker oversikten og innbyr derfor til gal bruk av ressursene. En kamp mot inflasjonen er derfor både en kamp for sysselsettingen i viktige næringer, og en kamp til fordel for de svake.

Pris- og kostnadsutviklingen vil bli et vesentlig problem i den økonomiske politikken fremover.

På kort sikt vil inntektsoppgjøret våren 1981 bli avgjørende for utviklingen.

For det første bør vi få en avtale som ikke setter den fulle sysselsettingen i fare.

For det andre bør den sosiale profil som ble oppnådd ved inntektsoppgjøret våren 1980 bli videreført.

Ansvar for at inntektsoppgjøret får en forsvarlig ramme og profil ligger nå hos partene. Jeg vil understreke betydningen av at oppgjøret gjennomføres etter forutsetningene

Oljeinntektene gjør at Norge har et sterkere økonomisk utgangspunkt enn mange andre land. Vi må bruke av oljeinntektene slik at vi får glede av dem. Men vi kan ikke pumpe for mye av disse inntektene inn i norsk økonomi. Da vil vi svekke grunnlaget for annen virksomhet som vi ønsker. Vi må finne et balansepunkt. For raske og store omstillinger i næringslivet kan føre med seg omfattende uønskede sosiale kostnader.

Regjeringens økonomiske politikk vil bestå av flere elementer. Også vi nordmenn er nødt til å godta en beskjeden vekst i vår levestandard i de nærmeste år, klart lavere enn den vi har vent oss til gjennom 1960-årene og størstedelen av 1970-årene.

Regjeringens holdning er at den inntektsvekst det måtte bli rom for, særlig bør komme de svake grupper til gode.

Veksten i de offentlige ytelser må bli beskjedne. Det betyr at prioritering blir viktigere. Vi blir nødt til å si nei til mange forslag om påplussinger, for å få plass til det som nå blir viktigst.

Skal vi løse en ny oppgave, må vi kanskje ta midlene fra andre felter, eventuelt å senke standarden.

Vi vet alle at dette er vanskelig. Men vår evne til å løse nye oppgaver, vår evne til å hjelpe de svake eller dem som er blitt hengende etter, vil være avhengig av at vi klarer dette.

8.

Det er lett å finne illustrasjoner på dette problemet. Vi er inne i en vanskelig boligpolitisk avklaring. Alle vet at unge familier som skal inn på boligmarkedet får så store utgifter at mange kommer opp i alvorlige vansker. Det er vanskelig å se andre veier ut av dette enn at alle som bor i forholdsvis rimelige boliger må ta en litt større del av kostnadene. Skal det bli flere penger til de som skal inn på boligmarkedet, må andre som er vel etablerte betale litt raskere tilbake. Det kommer vi ikke utenom.

Det kan være fristende for opposisjonspartier å drive overbudspolitik, å si at noen skal få mer uten å si hvem som skal betale. Regjeringen akter ikke å drive et slikt spill. Den vil møte situasjonen ved å

søke å forklare de sammenhengene som faktisk foreligger og gi beskjed både om behagelige og mindre behagelige sider.

Et viktig ledd i Regjeringens økonomiske opplegg blir å fremme produktiviteten i hele næringslivet, - også i den store offentlige sektoren. Dette vil bidra til å dempe inflasjonen og det vil styrke konkurransevnen. Vi må bl.a. være villige til å ta ny teknologi i bruk.

På mange områder vil ny datateknologi gi grunnlag for bedre kvalitet: Bedre lokal planlegging, bedre trafikkavvikling, mindre farlig og ubehagelig arbeid i industrien, bedre miljø. På andre områder vil ny datateknologi gi klar økning i produktiviteten.

10.

Regjeringen stiller seg i hovedsak positiv til en slik utvikling og vil aktivt gå inn for å fremme den. Men det er nødvendig å kontrollere de formål den nye teknologi brukes for. Det er også nødvendig å kontrollere de former den brukes i. Her har både myndighetene og fagorganisasjonen et særlig ansvar. Vi må ta i bruk det positive den nye teknologien byr på og hindre det negative.

Arbeidsmarkedspolitikken vil bli innrettet på å bringe flest mulig av de unge inn i tilfredsstillende arbeid, og å hjelpe kvinner til å slippe til i arbeidslivet. Ved særlige ordninger må vi hjelpe arbeidssøkere med fysiske og psykiske problemer til å få en plass i det ordinære arbeidslivet. Sist, men ikke minst, vil det bli satt inn tiltak for å redusere omstillings-

problemene, bl.a. der ny teknologi blir tatt i bruk. Her vil voksenopplæring måtte spille en særlig rolle.

Økonomiske omveltninger ute og hjemme har ført til at en del bedrifter som tidligere gikk bra, nå er blitt ulønnsomme.

Det kan i slike tilfelle være riktig at staten for en kortere eller lengre periode trer støttende til for å hindre oppsigelse, der det ikke finnes alternative arbeidsmuligheter. Men slik subsidiering er ikke holdbar som en langsiktig politikk. Regjeringen vil gradvis redusere støtten til enkeltbedrifter i industrien, og heller bedre industriens generelle arbeidsbetingelser.

En del omstillinger i næringslivet må vi godta i årene fremover. Regjeringen vil søke å unngå at dette

rammer den enkelte. Den vil bruke sterke virkemidler for å motvirke uønskede endringer i bosettingsmønstret. Nord-Norges problemer vil bli viet særlig oppmerksomhet.

Spørsmålet om ilandføring av gass fra Statfjord vil bli forelagt Stortinget i vårsesjonen. Dette er en viktig sak, det kan bli tale om milliard-investeringer. Et spørsmål er hvor i landet anlegg i tilfelle skal lokaliseres. Med de umåtelige verdier det gjelder, må vi vurdere den samfunnsøkonomiske lønnsomhet ved de ulike løsninger nøye. Dessuten må vi se nøye på hvordan arbeidsmarkedet påvirkes. Eksempelvis må vi unngå å skape press som forverrer konkurranseevnen i resten av næringslivet og som styrker inflasjonen.

Vi vil ha et moderat tempo i oljeutvinningen. Vi vil ikke gå raskere frem enn at sikkerheten og beredskapen kan trygges. Oljevirkksomheten må heller ikke skape for mye prisstigning og press på arbeidsmarkedet ellers. Dette innebærer at produksjonen ikke planlegges å overstige 90 millioner toe. Regjeringen går inn for at Statoil skal ha en sterk stilling. Oljeressursene hører hele det norske folk til. Regjeringen mener det er mest betryggende at en vesentlig del av disse ressurser forvaltes av statens egne organer.

Solidaritet er grunnlaget for Regjeringens politikk.

Dette innebærer særlig omsorg for dem som står svakt i samfunnet. Vi vil møte anslag fra sterke grupper med en praktisk politikk som viser at det er gjennom innsats i fellesskap vi kan skape et samfunn som gir trygghet for de mange.

Det er sagt at et samfunns levedyktighet kan måles på den vekt de legger på den generasjon som vokser opp. I et samfunn der gruppesolidaritet fortrenger samfunnssolidariteten kommer barn og unge dårlig ut. Hvis den sterke rett får rå, blir barna en utsatt gruppe.

Norge har i dag nådd langt når det gjelder kvinnes formelle rettigheter. 1970-årene har vært preget av aktiv kvinne- debatt og sentrale reformer. Til tross for formell likestilling er det langt igjen før vi gjør den bruk av kvinners erfaringer og ressurser som vi bør.

Likestillingsarbeidet går to veier: Vi vil gi kvinnene

større muligheter i det betalte arbeidslivet, samtidig som mennene tar på seg en større del av omsorgsarbeid og -ansvar. Det kan alle tjene på, ikke minst barna. Det er viktig å ha også dette perspektivet med i diskusjonen om arbeidstid og arbeidsordninger.

Etter flere års erfaringer med den nye abortlov, ser vi at aborttallene går jevnt nedover. Det nytter med bedre informasjon og sosiale støttetiltak. Samtidig vet vi at en stor og stigende del av velgerne støtter den nåværende lov, der kvinnen selv har det avgjørende ord.

Endringene i folks syn har ført til at Høyre har valgt å gjøre abortspørsmålet til en privatsak. Partiet har gått fra det standpunkt det kjempet for den gang opinionen var annerledes

Men det er andre borgerlige partier som vet hva de vil. Det er blitt bekreftet i dagens debatt at Kristelig Folkeparti setter reelle endringer i abortloven som en betingelse for et regjeringssamarbeid med Høyre.

Velgerne har grunn til å spørre -

- Fins det noe reelt borgerlig regjeringalternativ?
- Hvordan vil i tilfelle en slik regjering stille seg i abortspørsmålet?

Debatten i dag har igjen demonstrert at det fremdeles er et sterkt behov for avklaring av hva slags politikk en borgerlig treparti-regjering skal føre.

Det er langt fra tilfredsstillende å nøye seg med, slik Willoch gjorde, å hevde at det trengs en såkalt "ny" politikk.

Da må man i hvert fall ha et visst grunnlag for å gi denne politikken et konkret innhold.

Velgerne må kunne kreve å få svar. Det må også Stortinget kunne kreve at eventuell borgerlig regjering har når det gjelder en så viktig sak som abortloven.

Her kan man virkelig tale om mangel på vilje til styring.

De siste dagene har spørsmålene omkring utbyggingen ~~gen~~ av Alta-Kautokeino-vassdraget og samenes situasjon dominert massemedia.

De spørsmål det her dreier seg om er kompliserte, og jeg kan ikke hergå inn på dem i detalj. Når det gjelder selve Alta-saken, er Regjeringens utgangspunkt klart: Stortinget har vedtatt utbygging, og dette ligger fast. Samtidig vil jeg minne om at det også er Regjerin-

? 19

gens ansvar å vurdere hvordan et slikt vedtak mest forsvarlig kan gjennomføres i de forskjellige faser. Dette er et praktisk spørsmål der selvsagt mange forhold kommer inn i vurderingen.

Regjeringen har i sin tiltredelseserklæring lagt stor vekt på arbeidet med samenes rettigheter og livsvilkår. Dette er et arbeid som har pågått en tid, og som Regjeringen er innstilt på å sette større ressurser inn i. Som kommunalministeren allerede har opplyst, har Regjeringen gitt uttrykk for dette i de møter som nylig har funnet sted i Finnmark.

Det har komplisert arbeidet med disse spørsmålene at noen grupper har tatt i bruk aksjonsformer som vi ikke er vant til her i landet. Regjeringen har i disse spørs-

mål søkt et konstruktivt samarbeid med samenes representative og ansvarlige organisasjoner. Det er vårt håp at gjennom dette arbeidet skal nå frem til opplegg og løsninger som kan virke samlende og ha støtte i brede lag av det norske folk.

Den internasjonale situasjon er spent. Tendensene til fortsatt opprustning er spesielt foruroligende. Den videreutvikling av atomvåpen som foregår, kan gi en farlig skjerping av motsetningene mellom øst og vest.

Regjeringen vil engasjere seg i alle sider av det internasjonale arbeid med rustningsspørsmålene. 7

Forslagene i utkastet til Arbeiderpartiets arbeidsprogram er uttrykk for et økt engasjement og forpliktelse til å arbeide aktivt for å redusere atomvåpentruslen i Europa og for å medvirke til å få kappløpet om kjernefysiske våpen under kontroll.

Ingen av de nordiske land har slike våpen og ingen har til hensikt å skaffe seg dem. Men samtidig finnes store mengder av slike våpen i de nordiske lands umiddelbare geografiske nærhet.

Derfor er det bare hvis en nordisk løsning kan innpasses i en bredere europeisk sammenheng at mulighetene er til stede for gjensidighet og dermed for å få regulert og redusert disse våpen i Europa.

I flere deler av verden pågår det en utvikling som

innebærer fare for nye konflikter. I denne situasjon er det viktig at stormaktene viser gjensidig tilbakeholdenhet og avstår fra å true med og å bruke makt.

Problemer og konflikter må løses av de berørte landene selv uten innblanding utenfra, ellers kan lokale konflikter lett skape større internasjonale kriser.

Gapet mellom de fattige og de rike land er økende, samtidig som de globale økonomiske forhandlingene innenfor FN står i stampe. Regjeringen vil føre videre sitt arbeid med å få skapt bevegelse i denne forhandlingssituasjonen, og vil på andre måter fortsette sitt engasjement for en mer rettferdig økonomisk verdensorden.

Det parlamentariske grunnlag her i Stortinget har ikke endret seg. Vi har fortsatt mindretallsregjering.

Vi nærmer oss nå avslutningen av den siste sesjon av inneværende stortingsperiode. Vi vet at dette også kommer til å prege den politiske debatt og virksomhet i dette hus. Politisk uenighet er en del av vår virkelighet. Det er til dels grunnleggende ideologiske forskjeller mellom partienes politiske basis.

Men vi kan ikke la disse forskjeller ødelegge våre muligheter til å finne frem til de beste løsninger på oppgavene.

Økonomiske og andre krefter som påvirker utviklingen i vårt land er så sterke at hvis vi skal kunne oppnå den nødvendige politiske styring i samfunnet, så må

24

vi også ha vilje til konstruktivt samarbeid.

Med de store og avgjørende oppgaver som ligger foran oss i månedene som kommer, er det viktig at vi unnlater å konsentrere for mye av vår oppmerksomhet på uvesentlige politiske stridsspørsmål. Vi har også et felles ansvar for landets interesser.

Regjeringen er innstilt på å bidra til at det skapes grunnlag for et positivt samarbeid om de viktige oppgaver vi må løse for å skape en trygg fremtid for landet.